

Tříška v oku bratra

Mt 7,1-5

J 8,1-11

1) Pán Ježíš – žil nebem i zemí

V evangeliích velmi zřetelně vidíme jak Ježíšovo zaujetí pro věci „nebeské“ tak pro věci „pozemské“. Bylo to u něj podivuhodně vyváжено. Nežil jen nebem a Božími věcmi, ale také zemí a lidskými věcmi a naopak. To vidíme už na podstatě jeho osobnosti. Byl na jedné straně plně Bohem a na druhé straně také plně člověkem. A tak na jedné straně vidíme, jak hovoří až o nepředstavitelných věcech Božích a jindy se zase vyjadřuje k všednodenním záležitostem lidským: hovoří o nebi, o Bohu, ale také o např. o rodině, o manželství, o dětech, vyjadřuje se k politice, mluví o majetku, o přírodě atd. Ježíš žil plně nebem i plně zemí. Ještě jinak by to šlo vyjádřit – Pán Ježíš přiblížil nebe, Boha, zemi a zemi vedl k Bohu. A tak i v tom našem dnešním čtení. Vidíme, jak se Ježíš vyjadřuje k problematice lidských vztahů, ale vnáší do ní Boží pohled a Boží rady. Nejde tedy jen o podnětné lidské mravoučné poučení, ale lze za tím vidět i vyjádření Boží vůle. I takto „pozemskou“ záležitost, o které se zde hovoří, nás Ježíš chce přiblížit k Bohu a Boha k nám, či přesněji řečeno – mezi nás.

Pán Ježíš se tedy v našem textu dotýká mezilidských vztahů. Bible nezamlčuje a lidská zkušenost to potvrzuje, že lidský život byl narušen hříchem; a tím pádem byly narušeny i mezilidské vztahy v celé jejich škále. Jednomu z problémů mezilidských vztahů se věnuje naše dnešní promluva Ježíšova. Konkrétně se vyjadřuje k problematice „soudů“ či „úsudků“ nebo možná ještě lépe „odsudků“ lidí. Asi z těchto slov na první poslech slyšíme především varování či pokárání. Můžeme v něm však vidět i povzbuzení – a to v tom, že Bůh nám zde chce ukázat i správnou cestu. Ježíš nepřišel jen jako bořitel falešných lidských představ, ale také jako ten, kdo pokřivené napřimuje a nemocné uzdravuje.

2) „Nesud'te“

Oč zde tedy jde. Téma přečtené promluvy Ježíšovy by šlo obecně shrnout jejím prvním slovem: „**NESUŇTE!**“ Z dalšího vidíme, že jde o **naše lidské soudy druhých lidí**. Celá ta Ježíšova promluva řeší otázku: jak se zachovat, jsem-li svědkem něčího provinění – ať už jako vzdálený pozorovatel, či přímý účastník. Tato otázka není zdaleka nemístná, jak by se na první pohled mohlo zdát, neboť provinění druhého člověka s sebou může nést různé (nezřídka zhoubné) následky. Jak se jako člověk, jako křesťan, zachovat vidím-li něčí provinění. Tato otázka jistě nabude tím větší naléhavosti, čím více se mě dané provinění týká a dotýká.

Bible nás v této otázce varuje před dvěma extrémů.

3) 2 extrém – bezbřehost a sudičství

Tím prvním extrémem ve vztahu k vině druhého je **bezbřehá tolerance**. To je postoj, který sice třeba i vidí vinu druhého, ale zlehčuje ji, nebere ji vážně a nijak se k ní také nevyjadřuje, ani ji neřeší. Tento postoj se projevuje absencí jakékoliv podoby napomínání, či dokonce kázně. Tento postoj chápe ono Ježíšovo „nesud'te“ absolutně a v každém případě. Podle něj křesťan nikdy nemá vyslovit svůj názor o jiných, je třeba dovolit takřka všechno, jen aby byl zachován pokoj a jednota – v rodině, na pracovišti, nebo i v církvi (M.L.-Jones). Cítíme už z podstaty věci, že je to krajnost, která v praktickém životě nemá příliš šanci obstát. Vládla-li by mezi lidmi bezbřehá tolerance ke všemu, byl by to život nesnesitelný, neboť provinění a omyly člověka by si mohly vesele a bez odporu razit cestu ke škodě své – i druhých. Že Pán Ježíš svým „nesud'te“ nemínil takovouto bezbřehou toleranci je jasné také z Bible, kde čteme např. o tom, že hřešící křesťan má být napomínán (Mt 18,15nn), nebo slova ap. Pavla o potřebě moudrých, kteří by byli schopni rozsoudit spory (1K 6,5), nebo otázka Pavla: „*Nemáte soudit ty, kdo jsou z nás?*“. I z těchto slov Bible vidíme, že to Ježíšovo „nesud'te“ nesmíme brát jako výzvu k bezbřehé toleranci ke všemu, jako výzvu k zavírání očí před hříchy druhých.

A jestliže prvním extrémem je bezbřehá tolerance, druhým extrémem je pak **duch sudičství**. Před ním zejména varují naše dnešní Ježíšova slova: „Nesud'te!“ Jak takového ducha sudičství rozpoznáme? Poznáme ho neklamně z následujících:

- **Pan pyšný**. Sudičský duch vidí sám sebe jako spravedlivého, dokonalého, dobrého a na ty druhé hledí úkosem. Projevuje se pocitem morální nadřazenosti nad druhými, kterými pohrdá, neboť nedosahují jeho (domnělých) kvalit. To je případ farizeje z Ježíšova podobenství o farizeji a celníkovi, kde se oba modlí v chrámu. Farizej se modlí: „*Bože, děkuji ti, že nejsem jako ostatní lidé, vyděrači, nepoctivci, cizoložníci, nebo i jako tento celník*“ (Lk 18,19).

- **Lékař**. Sudičský duch tedy žije v sebeklamu vlastní dokonalosti. To se podle Ježíše projevuje často tzv. „lékařským syndromem“, totiž, že má neustálé nutkání tahat třísky z čí bližních. Snaha někomu pomoci s jeho problémy a selháními nemusí být jistě sama o sobě špatná. Sudičský duch ale přistupuje k druhému s postojem: já jsem ten zdravý, a ty jsi ten nemocný. Já jsem odborník, ty v tom plaveš. Problém bývá podle Pána Ježíše v tom, když takový „lékař“ nechce vidět trámy ve vlastním oku.

- **Soudce a kat**. Jindy se zase sudičský duch projevuje tím, že nemá pro hříšníka slitování. Nejen, že dotyčného posuzuje, ale ho i rovnou odsuzuje a zatracuje. Je soudcem i katem zároveň. Nemá za cíl pomoci, ale odepsat. Opět nechvalným příkladem jsou farizeové, kteří o lidu obecném, nezběhlém v Mojžíšově zákoně, řekli: je „*to chátka, která nezná zákon – kletba na ně*“ (J 7,49). Když neznají zákon, tak se jim přece budu snažit s láskou pomoc ho poznávat a

dodržovat. Ne – je to prostě chátra a kletba na ně. Duch sudičství je hned hotov – zhřešils? Tak kletba na tě!

- **Špión.** Duch sudičský se dále projevuje tak, že místo soucitné bolesti nad něčím selháním cítí škodolibou radost, cítí uspokojení. Podle M. L.-Jonese „pokud máme pocit uspokojení, když slyšíme něco nepříjemného o jiných, je to nesprávný duch.“¹ Někdy je takovému člověku blízké hledání chyb druhých a jejich následné kárání, stává se mu to jakýmsi „duchovním koníčkem“, někdy haleným do roucha domnělého daru napomínání. Hrozí tu upadnutí do „duchovního bretscheiderismu“, morálního špiónství, které slídí po chybách druhých a pak se na nich pase.

Bible nás tedy při pohledu na druhé, kteří selhávají, učí varovat se karajností. Varuje před **benevolencí** vůči hříchům bližních, před zavíráním očí, před bezbřehou tolerancí, ale na druhé straně nás však také varuje před **duchem sudičství**, ve kterém bychom vystupovali na piedestal vlastní (domnělé) dokonalosti s napravujícím či popravujícím pohledem na druhé.

Ap. Pavel to vyjádřil výstižnými slovy: „*buďme pravdiví v lásce*“ (Ef 4,15). Jako je na jedné straně špatné ve jménu lásky zamlčovat pravdu, tak je zase chybou jít tvrdě za pravdou bez lásky a porozumění.

4) Naznačení správné cesty

Co tedy činit? Ježíš poukazuje na to, že všichni jsme lidmi selhávajícími. Někdo máme v očích třísky, jiní trámy, ale každý tam nějaké to smetíčko máme. To je ponižující zjištění, ale na druhé straně nám toto zjištění může velmi pomoci ve vzájemných vztazích. Kde totiž budeme schopni vidět sami sebe v pravém světle, budeme umět dobře vidět a přistupovat i k druhým. Ježíš nezamítá zabývat se selháním bližního. Ba právě naopak, jestliže bychom vůči bližnímu v jeho selhání zůstali neteční, bylo by to výrazem, že nám na něm až tak moc nezáleží. Ježíš však ukazuje na to **v jakém duchu** k hřešícímu bližnímu přistupovat: „...*nejprve vyjmi ze svého oka trám, a pak teprve prohlédneš, abys mohl vyjmout třísku z oka svého bratra*“.

Tato výzva nás učí dvojímu. Jednak tomu, že naši vlastní „kostlivci ve skříní“ mohou být smrdutější než ti našeho bližního. Jít řešit problém druhého s vlastním nevyřešeným „máslem na hlavě“ je pokrytecké a také poněkud trapné. A za druhé, dobře mohou posloužit bližnímu, který selhává, jen tehdy, žiji-li sám v duchu pokání. Nepochopím-li to, zadělávám si, podle Ježíšových slov, na své vlastní odsouzení. Tahat si trám z oka musí být přitom velmi bolestivé, a takové poctivé pokání jistě je. Pokání neznamená nic jiného, než vyřknout soud nad sebou samým, a to je nepopulární a bolestné. Mnohdy se nám do toho nechce. Ale napřimujeme-li své cesty s Bohem v duchu pokání, budeme mít co dát i těm, kdo se s nějakým hříchem potýkají. Nebudeme k nim totiž přistupovat s povýšeným pohledem, ale naopak plní slitování, porozumění a soucitu. Ani nebudeme přicházet jako jejich „lékaři a spasitelé“, ale jako ti, kdo jsou týmž bídám poddaní. A pokud jsme prošli úzdravnou, byť bolestnou, cestou pokání k novému začátku – budeme moci na tuto cestu pozvat i druhé.

Jakou cestu tedy Pán Ježíš radí, když vidíme bližního, který hřeší? Neříká – nech ho na pokoji, vždyť ty sám nejsi jiný. Neříká – nemáš právo za ním přijít, protože sám nejsi bez viny. Ale Pán Ježíš ani neříká: Jsi perfektní, jdi a vytmav mu to, ukaž mu jak se to má dělat. Ježíš říká: ano, osud bližního, který chybuje ti nemá být lhostejný. Smíš a máš za ním jít. Ale nejprve začni u sebe. Zameť si pěkně před vlastním prahem, omyj máslo z hlavy, vymet' zatuchající kostlivce ze skříní, a pak budeš připraven setkat se se svým bližním v jeho problémech. Ne jako lékař ani soudce či dokonce kat, ale jako bratr spoluhříšník, který chce s tím druhým ujít kus cesty a hledat s ním cestu Boží. Někdy bude na místě napomenutí, jindy spíše zase laskavé povzbuzení – podle povahy věci. Ale ať už jako moudrý kritik či laskavý podpíratel, vždy bude mít v centru zájmu člověka a jeho dobro.

Kéž se tedy i my dokážeme uvarovat ducha benevolence i ducha sudičství a dokážeme chodit cestami pokání – nejprve sami u sebe, ale také si citlivě navzájem sloužit k hledání správné cesty – cesty Boží.

AMEN